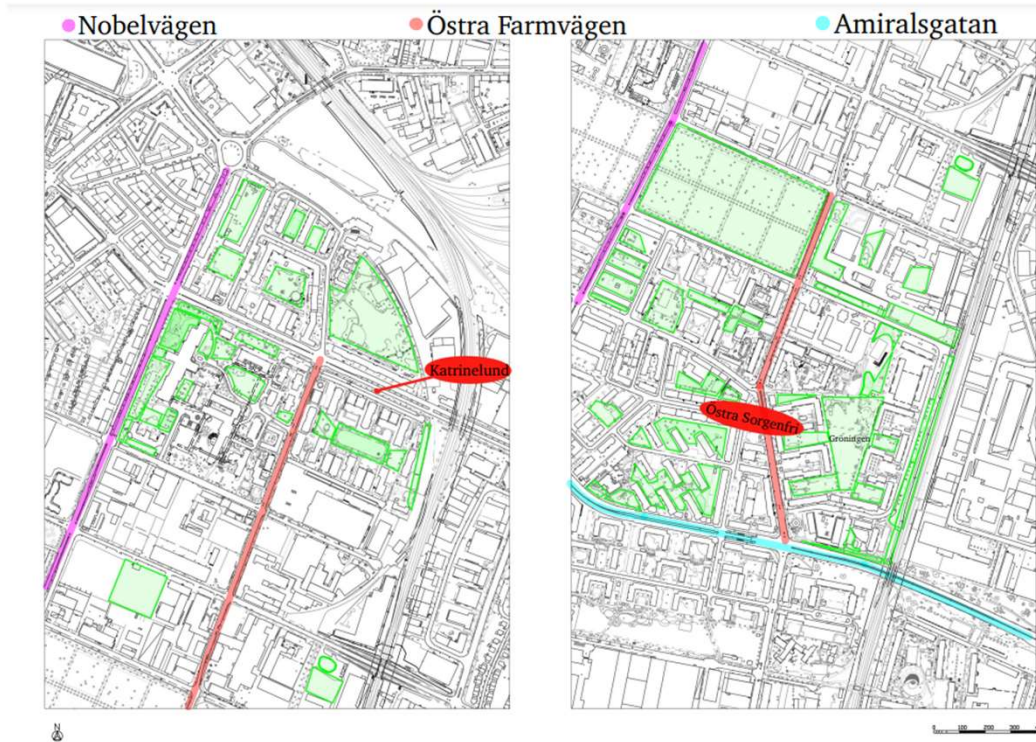

Kartläggning av Östra Sorgenfri och Katrinelund

Vi har i detta arbete gjort en gemensam inventering och analys genom olika metoder av två stadsdelar i Malmö, närmare bestämt Östra Sorgenfri och Katrinelund.

Vi har kartlagt områdenas historik, funktion och morfologi, gjort en intervju med invånare, använt oss av en så kallad mental Lynch-karta och själva observerat med bland annat inspiration av författaren Georges Perec.

Utifrån dessa olika metoder har vi skapat oss en uppfattning om dåtiden och nuläget samt om stadsdelarnas styrkor och svagheter.

Dessa studier kommer slutligen att ligga till grund för ett förslag på förändring i området.

Stadsbyggnad, stadsutveckling och planering, BY152D:
Adonis Kurti, Alvin Johannesson, Eric Weurlander Turover,
Falaq Khan, Filipa Kropp, Josef Al Refai

Områdets historia och funktioner idag

Ett kommunalt renhållningsverk på Sorgenfri inrättas. Här töms Malmös 15.000 latrintunnor varje vecka. På området finns stall, bostäder, kontor och en anläggning för att tvätta latrintunnorna och ger arbete åt stadens män. Avfallet blandas med torv och blir till gödsel; därför dras ett järnvägsspår härifrån ut till den skånska landsbygden. Idag är Sysav ansvarig för Malmös avfall.

På tidigare jordbruksmark och vårdanstalt för sinnessjuka kvinnor byggs cirka 650 lägenheter. HSB (bostadsrätter) och MKB (hyresrätter) är byggherrar. Bebyggelsen består av 8 våningar höga skivhus i ett grönområde. Majoriteten av de boende idag är pensionärer i ensamhushåll.

Här är ett förslag på hur parkeringen framför Katrinelunds köpcenter (Willys) skulle kunna se ut i framtiden. Man vill att här ska finnas ett grönt torg och ett kilformat hus med en park på taket.

I närheten till renhållningsverket byggs tillfälliga träbaracker då det råder akut bostadsbrist efter första världskriget. Här bor de allra fattigaste under väldigt dåliga levnadsförhållanden. En lägenhet på 35 m² kunde ge plats åt 13 personer. Sorgenfrihusen var det officiella namnet, men de kallades i folkmun för Hollywood eller pinnahusen och fick stå kvar fram till mitten på 1960-talet.

Barnrikehus uppförs på Nobelvägen, ett hus för de mindre bemedlade arbetarfamiljerna. 65 m² kan inhysa en familj på 8 personer (minst 3 barn var kravet). Dessa moderna lägenheter har ljusinsläpp, centralvärme, badrum med toalett, gasspis, sopnedkast, källare och tvättstuga. Fastigheten är idag fortfarande ett bostadshus med förskola i botten.

Malmö före detta arbetsinrättning blir istället Vårnhems sjukhus som under 70-talet är norra Europas största sjukhus för långvård. Man beslutar dock att lägga ner sjukhuset och sedan 2004 fungerar byggnaden som ett studentboende (Rönnen).

Storkvarteret Spårvägen är först ut i omvandlingen av området Sorgenfri. Husen är klimatsmarta, där hushållens matavfall omvandlas till biogas, och flera fastigheter har bil- och cykelpooler och gemensamma lokaler. Det råder en variation av upplåtelse och i byggnadernas utseende, och Malmö Stads tanke är att locka människor med olika intressen och bakgrunder att bosätta sig här.

ICA Nära amiralsgatan

Katrinelunds köpcentrum

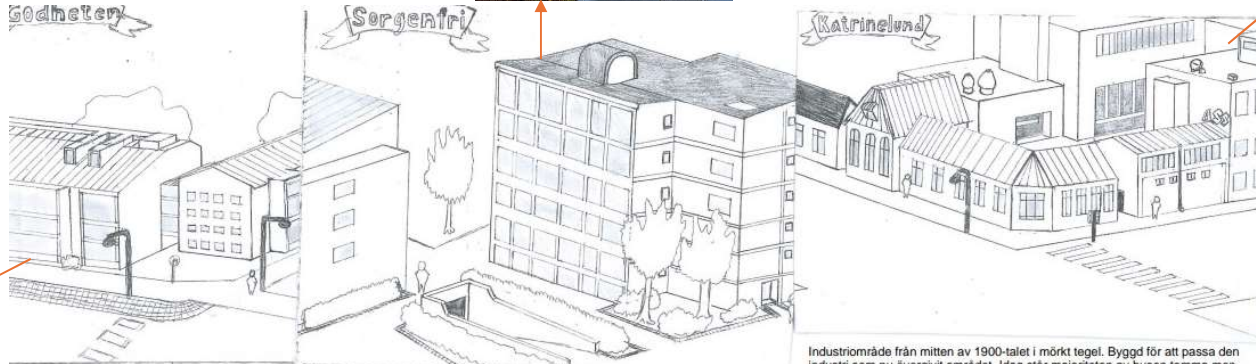
Den blandade användningen av byggnader, där bostäder kombineras med verksamheter, är ett klassiskt exempel på principer från den funktionella dimensionen. Denna integration minskar behovet av långa resor, främjar lokal ekonomi och stärker social hållbarhet genom att erbjuda mötesplatser i närområdet. Östra Sorgenfri visar tydligt hur denna strategi bidrar till både aktivitet och trygghet i stadsmiljön.

Morfologi och bebyggelse

De flesta fastigheter i utvalda stadsdelar är byggda av tegel. I dessa bilder ser ni exempel på hur teglet kan skilja sig.

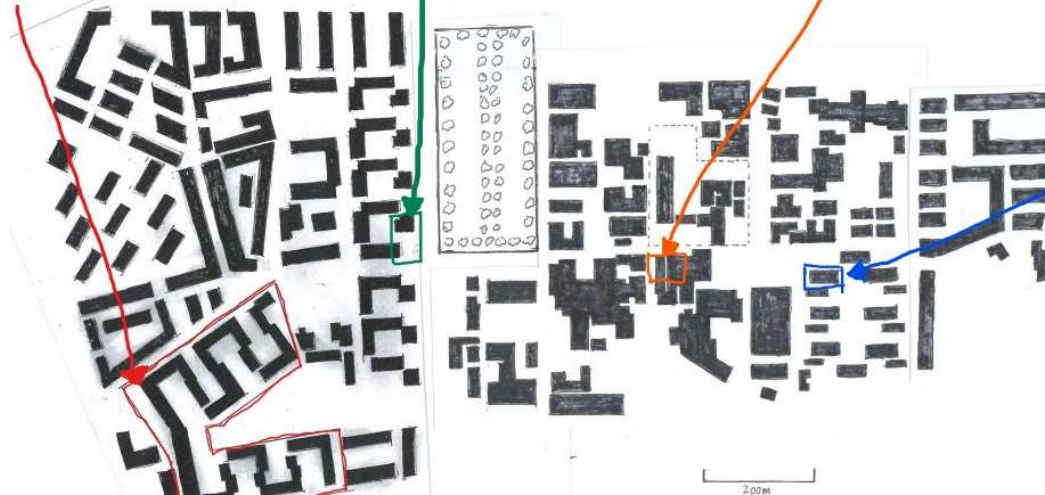
Godheten

Skivhus som uppfördes i mörkt tegel 1954. Uppförd efter modernistiska tankeprinciper och byggstil. Inslag av art deco kan ses i detaljer på byggnaden såsom hisschaktet på taket. Används idag fortfarande som bostadshus. Innesluter grönområdet "Gröningen". "Gröningen" är öppen för alla men då den är inneslutande från tre sidor är området ändå relativt privat. Det finns gemensamma tvättstugor och parkeringsytor.

Punkthus som byggdes 1921 i ljus tegel. Uppförd efter modernistiska tankeprinciper och byggstil. Inslag av art deco kan ses i detaljer på byggnaden såsom hisschaktet på taket. Används idag fortfarande som bostadshus. Kombinationen av närliggande hus innesluter en mindre gård. Detta ger ett mindre privat område för de boende där de delar vissa gemensamma funktioner, såsom tvättstuga och sopsortering.

Industriområde från mitten av 1900-talet i mörkt tegel. Byggt för att passa den industri som nu övergivit området. Idag står majoriteten av husen tomma men vissa delar av byggnaderna har fått nytt liv genom att innehålla små specialiserade butiker och konstateljéer. På grund av de till stora delar övergivna byggnaderna har mycket klotter verk producerats och täcker stora delar av väggarna i området.

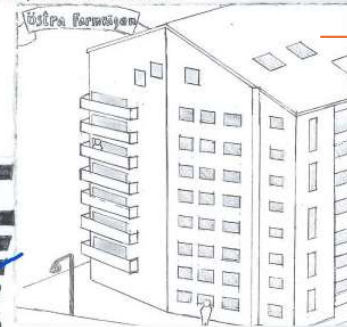
200m

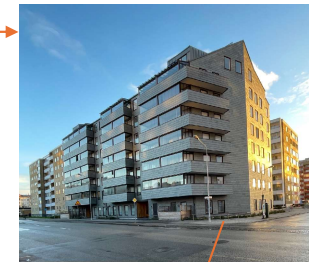
Sorgenfri

Katrinelund

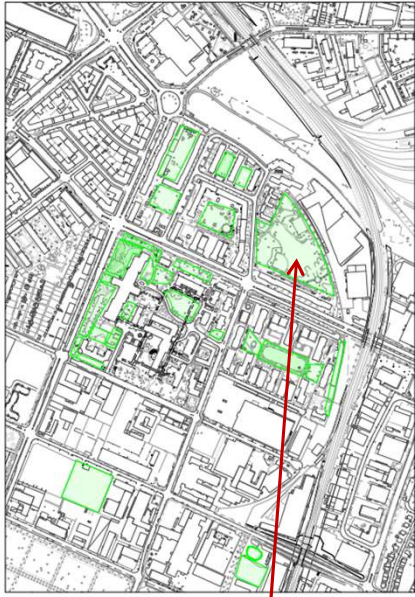

Skivhus som färdigbyggdes 2022 efter postmodernistiska principer och byggnadsstil. Det är ett rymligt bostadshus med hög plats utnyttning. Området ligger direkt intill en två väggars vilket inte ger husets invånare något eget gemensamt område. Varje lägenhet är istället mer rymlig och ger utrymme till att varje bostad har en egen tvättstuga och andra nyttiga funktioner.

Östra Farmvägen

Grönområden och Perc-studie

Ellstorsparken är en grön oas belägen i området Ellstorp i Malmö, nära Östra Farmvägen. Den fungerar som en populär rekreationsplats för både boende i närområdet och besökare. Parken erbjuder öppna gräsytor, gångvägar, och en lekplats som gör den idealisk för familjer, barn, och hundägare. Träd och planteringar skapar en trivsamt atmosfär, och parkens centrala läge gör den lättillgänglig till fots, med cykel eller kollektivtrafik. Ellstorsparken är uppskattad för sitt lugn och är en plats för avkoppling, motion och social samvaro.

Flera bostadsrättsföreningar längs Östra Farmvägen i Malmö erbjuder sina medlemmar tillgång till välsköta och grönskande innergårdar. Dessa innergårdar är ofta utrustade med gemensamma utemöbler, grillplatser och vindskydd, vilket skapar en trivsamt miljö för sociala aktiviteter och avkoppling. Exempelvis har HSB Brf Godheten belysta innergårdar med stora grönytor och lekplatser, vilket bidrar till en barnvänlig atmosfär. Dessa innergårdar fungerar som lugna oaser mitt i stadsmiljön och främjar gemenskap bland de boende.

Datum & tid: Söndag Kl 14:00

Väder: klar himmel, cirka 12 grader Celsius. Ljuset är starkt men mjukare än mitt på dagen.

Ljud:

- Ett dolt muller från bilar på Nobelvägen, ibland avbrutet av en cyckelklocka eller röster på avstånd
- Från en närliggande park hörs barn som leker & en hund som skäller.

Människor & aktiviteter:

- Flera individer rör sig i långsam takt, det är söndagslång. Ett äldre par går hand i hand, en ensam joggare passerar i rött träningsställ.
- En liten grupp ungdomar står samlade vid ett hörn & pratar. Vid en bänk sitter en kvinna & läser en bok.
- Blandade åldrar & nationaliteter: samtal hörs på både arabiska & svenska.

Arkitektur = miljö

- Längs gatan står flerkammarhus från 1950-talet. Några hus har moderna balkonger medan andra visar spår av tidens gång.
- Ett trapsteg är täckt av mossor.

Grönområden

- Små gräsmattor med låga träd mellan husen. En liten innergård skyddas med en sandlåda som verkar oanvänd.

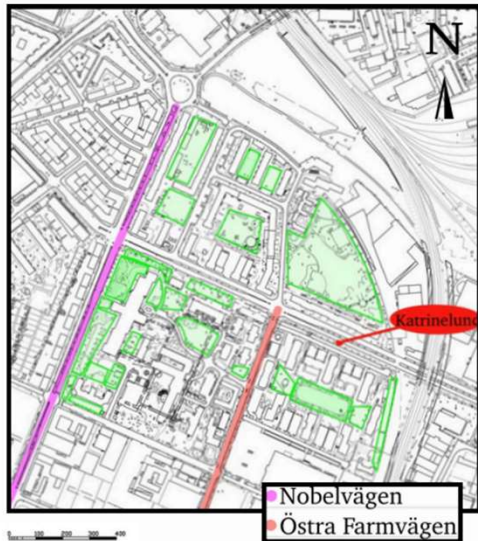
Infrastruktur & rörelser

- Trafik: Några bilar kör långsamt längs gatan
- Cykelbanor: Cykelbanan är i gott skick, & flera cyklar står prydligt parkerade längs trottoaren.

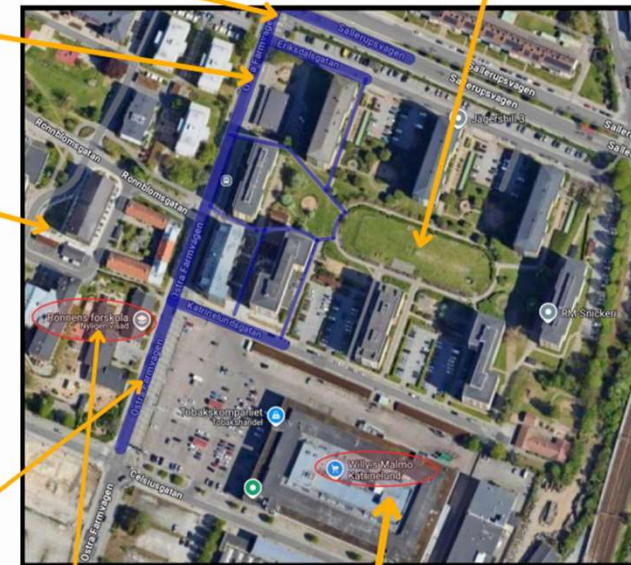
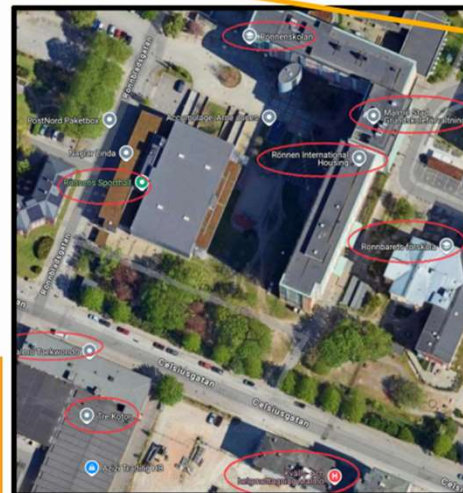
Stadens levda rum – observation av Katrinelund

Element enligt
(Lynch, 1960): Paths

Element enligt
(Lynch, 1960): nodes

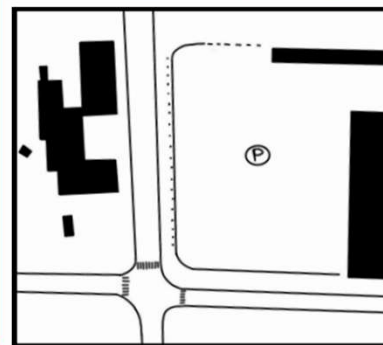
Element enligt (Lynch, 1960): Paths

- Området präglas av tydliga urbana interaktioner mellan trafik, boende och fritid
- bil- och cykelvägar är väl avgränsade
- människor interagerar med element som bänkar, trottoarer och en stor park för vila och väntan.
- busshållplatser och gångvägar underlättar smidig förflyttning
- arbete, skola och kultur, belägna på ett bekvämt avstånd

punkterna ovan belyser vikten av funktionella och visuella dimensioner i staden (Carmona et al., 2010)

- lekplatser främjar social interaktion - en social nod- stärker det sociala livet (Lynch, 1960)
- Vilda fåglar finns, men hundar är förbjudna i parken vid bostadsområdet.

Stråket mellan
Rönnsens
förskola
och
Willys
parkering.

Element enligt
(Lynch, 1960): nodes

Element enligt
(Lynch, 1960): district

Lynch-karta och intervju

Det inhängande området som avgränsar Amiralsgatan, Nobelvägen, Sallerupsvägen och tågspåret går att analysera genom fem element. Paths, edges, landmarks, nodes, och districts. Tågspåret är en tydlig gräns till söder. Medans Amiralsgatan och Nobelvägen både fungerar som gränser och huvudstråk som binder området med närliggande stadsdelar. Stadsdelarna inom det avgränsade området kan delas in i bostadsområden som befinner sig mer intärt. Och kommersiella områden som befinner sig längs de stora vägarna.

Några viktiga noder inom området ä Amiralsgatan/Nobelvägen och Amiralsgatan/Lantmannagatan. Dessa noder knyter samman trafik med lokal rörelse. Landmärken som Train-Banks, kyrkogården och LIDL fungerar som tydla visuella referenspunkter vilket underlättar för orientering och människors interna karta.

Trafiken rör sig främst längs de stora vägarna. Medan fotgängare och cyklister navigerar mindre gator och runt landmärken. Gränser som tågspåret och trafikerade vägar begränsar människornas rörelse vilket formar invånarnas kognitiva karta över området.

St Pauli Södra Kyrkogård fungerar som en visuell referenspunkt för området. Många fotgängare samlas på kyrkogården för att gå på promenader. Kyrkogården är en form av landmarke, men samtidigt så blir det även en kant då man inte kan passera fritt genom staketet. Kyrkogården är även en form av distrikt då det sticker ut väldigt mycket på en karta och eftersom att det har ett väldigt specifikt utseende.

Korsningen Amiralsgatan och Nobelvägen är en viktig nod inom detta område. Det sker en naturlig koncentration av fotgängare, cyklister och fordon som byter riktning eller fortsätter längs vägarna. Längs Amiralsgatan och Nobelvägen finns det också busslinjer vilket gör att flödet av människor fortsätter under dagen.

Nobelvägen är nog det viktigaste stråket för det här området. Det är en artär som kopplar de mindre vägarna som lägenheterna befinner sig på. Nobelvägen leder till Noden som korsar Amiralsgatan vilket gör att gatan är relativt belastat av fordon. Speciellt under morgonen och när folk slutat jobba. Detta påverkar det resterande område relativt bra då mindre gator inte får lika många fordon.

Train-Banks följer en del av tågspåret och byggdes som ett DIY skate område. Täckt av graffiti vilket ger omgivningen en "Street" look.

Lägenheterna ovanför Amiralsgatan som sträcker sig upp till Sorgenfrivägen har röda tak vilket gör att det bildas en gemensam estetik. Detta bidrar känslan av ett distrikt. Lägenheterna är också bara bostäder och har inga kommersiella byggnader.

Det Södra tågspåret är både en fysisk och visuell gräns som avgränsar området och även begränsar möjligheten till fri rörelse söder ut mot Rosengård. Detta leder till att områdets invånare och trafikanter måste röra sig i riktning mot

Amiralsgatan, Nobelvägen och Sallerupsvägen för att lämna eller ta sig in i området. Detta gör att dessa gatorna också blir en form av kantlinjer.

Intervju med Goran

För att få en djupare översikt på hur människorna uppfattar området så valde jag att intervjua en man som jag träffade medans jag gick runt och undersökte området. Jag visade kartan som fanns med i uppgiftens instruktioner och började sedan ställa frågor.

- Om du skulle beskriva området, liksom hur allt är uppdelat. Hur hade du gjort då?

- Det är blandat, bostäder och affärer. Men bostäder mer i mitten och i centrala delen. Sen affärer bredvid de stora vägarna. Mer trafik också på de stora vägarna.

- Intressant. Vilka gränser eller barriärer finns det i området? Och hur påverkar det hur man rör sig.

- Tågspåret är en stor barriär. Den är svår att ta sig över, du måste gå till Katrinelund eller Nobel för att ta dig över. Sen också Amiralsgatan och Nobelvägen. Mycket stora vägar så man vet var allt slutar

- Det verkar som att de stora vägarna delar upp området men även kopplar upp området. Finns det några stråk som förbinder området med några delar av Malmö?

- Jag vet inte, det känns som detta område är ganska för sig själv. Men kanske Amiralsgatan, den går till centrala Malmö. Alla tar buss nummer 5 till Nobel.

- Jag förstår, om vi pratar om viktiga punkter för trafik. Där folk möter varandra, som noder. Vad tänker du då?

- Nobeltorget, där Amiralsgatan och Nobelvägen möter varandra. Alla cyklister och bilar finns där. Också dit man tar bussen.

- Finns det några landmärken som du tycker är tydliga?

- Kanske kyrkogården. Den är enkel att hitta för man ser den tydligt. Kanske Willys också hahahahaha.

- Hur rör sig alla människor i relation med vägarna, noderna och dessa landmärken.

- Dom som går och cyklar håller sig inne i området. Kanske också cykelvägen på Nobelvägen. Bilarna kör mest på de stora vägarna. Nobel, Amiral o dem gatorna. Många människor som går på promenad inne på kyrkogården.

SWOT-analys

Referenser

Carmona, M. (2021). *Public places urban spaces: the dimensions of urban design*. New York: Routledge

Lynch, K. (1964). *The image of the city*. Cambridge, Mass.: M.I.T. Press.

Perec, G. (1997). *Species of Spaces and Other Pieces*. Penguin

<https://www.bebyggelseregistret.raa.se>

<https://www.sydsvenskan.se/2021-12-19/ostra-sorgenfri-dar-latrintunnorna-tomdes-bakom-hollywood/>

Förslag till förändring

- bevara och berika Katrinelund

I vår kartläggning blev det tydligt att både Östra Sorgenfri och Katrinelund har utvecklingspotential i form av eliminering av barriärer, men också nya mötesplatser och ett rikare och mer levande gatuliv. Vår strategi är att koncentrera oss på ett mindre område i Katrinelund för att bevara befintlig bebyggelse och samtidigt berika det med nya aktiviteter.

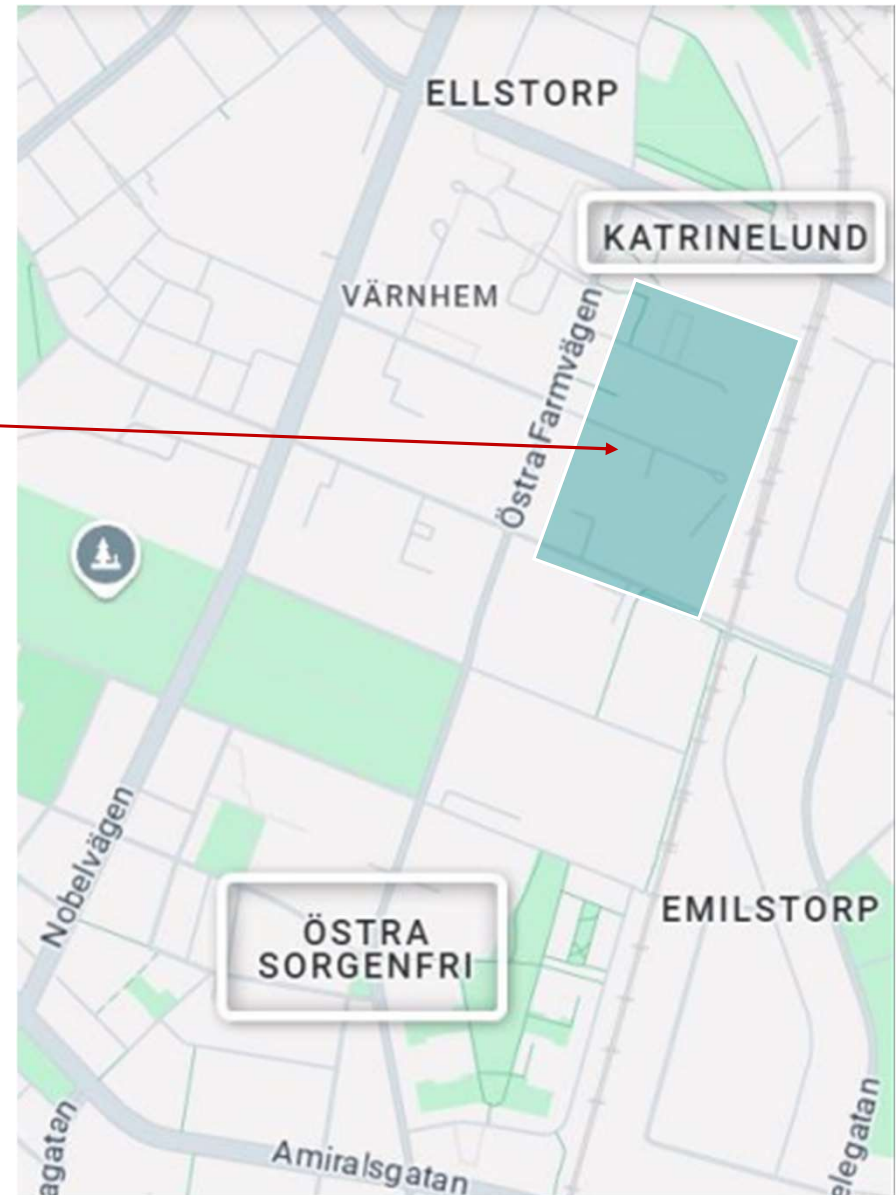
Vi har lagt vårt fokus på en ödetomt i närheten till Katrinelunds köpcenter och på några angränsande industrilokaler. Det byggs massor av bostäder i området och vi vill se till att de befintligt boende och inflyttande har aktiviteter att sysselsätta sig med. Dessa aktiviteter kan i förlängningen förhoppningsvis locka utomstående besökare till stadsdelen.

Vårt förslag grundar sig i att förvalta de redan existerande byggnader och att uppföra ett grönskande torg i närheten. I byggnaderna kommer det att finnas en food court, butiker, bostäder, kontor och konstateljéer. Vi kommer också att koppla ihop torget och food courten genom en passage.

Vår ambition är att framhäva och förstärka områdets identitet och att sudda ut den spricka som nu råder i form av oexploaterad mark. Tanken är också att vi ska ge invånarna inflyttande över vissa byggnader för att kunna tillgodose majoritetens önskemål och behov.

Stadsbyggnad, stadsutveckling och planering, BY152D:

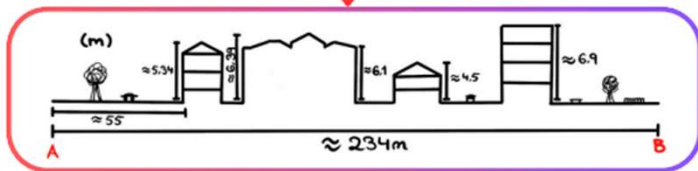
Adonis Kurti, Alvin Johannesson, Eric Weurlander Turover, Falaq Khan, Filippa Kropp, Josef Al Refai

Katrinelund idag: användningar och kopplingar

”Övergiven” parkering med sprucken asfalt
Östra farmvägen, Malmö

Sektionsritning genom parkering, ”inaktiv industri”
och boendeområde

Innegård i gammal industri, till mestadels oanvända lokaler
Industrigatan, Malmö

Används idag som parkeringsplats för de
anställda i blomsterbutiken.

Pig Barrier DIY skatepark i betong
Industrigatan 22, 212 14 Malmö.

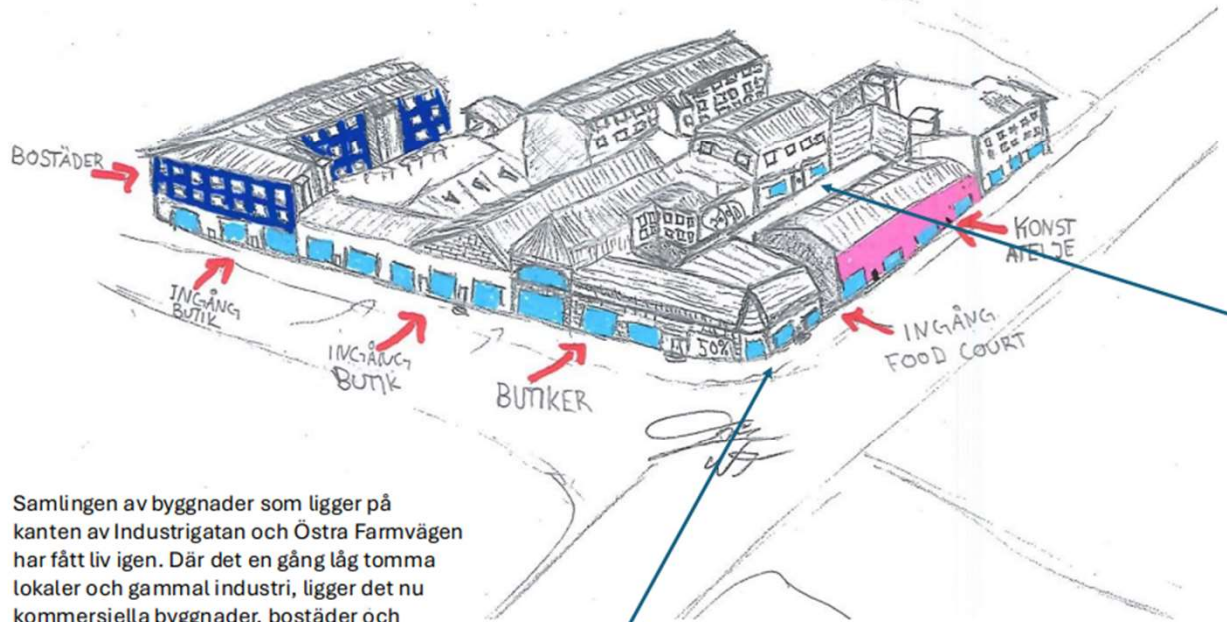

Willys Katrinelund
Celsiusgatan 38A 212 14 Malmö

- Boendeområde med park → en ekologisk funktion - förbättrar luftkvaliteten - bidrar till social interaktion som främjar möten och gemenskap.
- En estetisk kvalitet - bidrar till områdets identitet, detta enligt (Carmona et al., 2010).
- En social nod enligt Kevin Lynch (1960) där människor kan samlas, interagera och orientera sig.
- Willys på Celsiusgatan → lockar kunder till närområdet → ekonomisk aktivitet → ökar fotgängar och biltrafik (dels pga bilparkering) → skapar liv i området.
- Gamla industrilokaler / oanvända. Det finns potential för att förbättra och återanvända de gamla industri byggnaderna samt ytorna. Detta kan attrahera människor att besöka och integrera med området.
- DIY skateparken är exempel på rekreation - en mötesplats som attraherar skatrare, minskar sociala barriärer, främjar fysisk aktivitet och bidrar till stadens identitet.

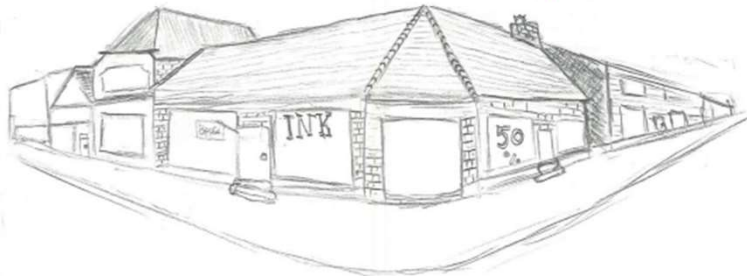
Från inaktiv industri till ett levande gatuliv

Samlingen av byggnader som ligger på kanten av Industrigatan och Östra Farmvägen har fått liv igen. Där det en gång låg tomma lokaler och gammal industri, ligger det nu kommersiella byggnader, bostäder och blandade funktioner. Och detta har man lyckats göra utan någon större demolering.

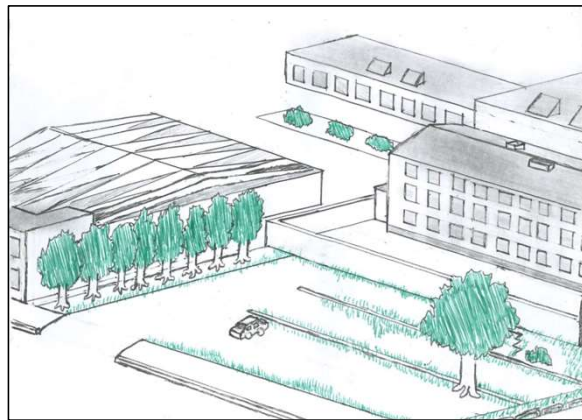

Food-courten som finner sig vid innergården skapar en plats för människor i olika åldrar och socioekonomisk bakgrund. Variation för mat är till en fördel i det här området då det inte finns många alternativ om man skulle vilja äta. Med industrier som ligger runt om kring denna byggnad så behöver människor som arbetar en plats att äta på och för att ta det lugnt.

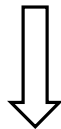

Längs de stora vägarna så hittar man butiker. Med hög trafik längs Industrigatan och Östra Farmvägen så är det många som ser butikerna. Och där människor en gång bara hade kört förbi utan att tänka har man skapat ett attraktivt och lockande ställe att handla på.

Torget – en grönskande mötesplats

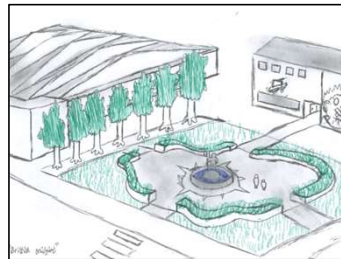

Nuvarande ödetomt

Idag är det en övergiven parkeringsplats i Katrinelunds norra del. Detta är något vi vill förändra och istället ge nytt liv till. Som tidigare nämnt önskar vi öppna upp diverse butiker och food court i Katrinelunds områdets södra del, Vi vill koppla ihop dessa nyöppnade butiker med en grön oas i den annars gråa betongdjungeln. För att göra detta la vi fram lite olika koncept för att bättre kunna visualisera vad vi skulle kunna göra med platsen.

Olika idéer för torgets utformning

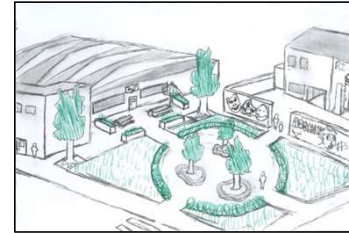
"Brittisk trädgård"

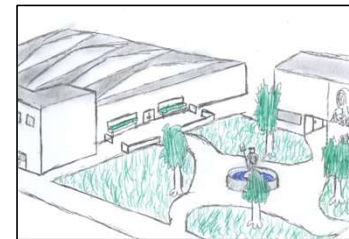
Först har vi den "**brittiska trädgården**", ett torg byggt på en asymmetrisk bas som ger torget en art deco-känsla. Det kombinerat med en lite mer vildvuxen park skulle skänka området till en mer naturkär karaktär.

Det andra konceptet kallas den "**franska trädgården**". En tydlig symmetrisk cirkel utgör den sociala mötesplatsen med slätslipade bänkar av sten utplacerade utan att direkt vara i vägen för någon av de naturliga gångvägarna genom området.

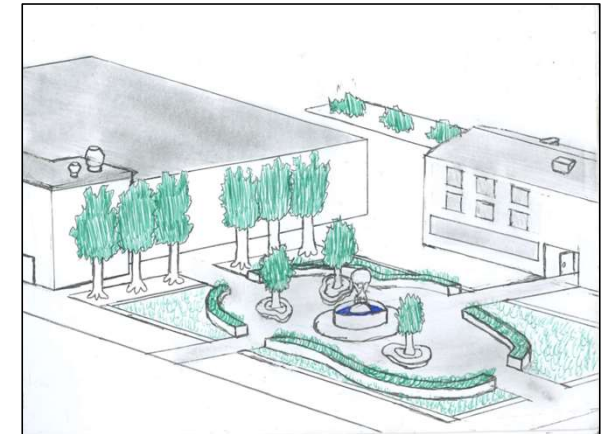
I det tredje konceptet "**parken**" jobbade vi istället med hur det skulle se ut om med stora öppna gräsytor. Detta skulle innebära nedtagandet av både trädallén och den avgränsande muren.

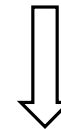
"Fransk trädgård"

"Parken"

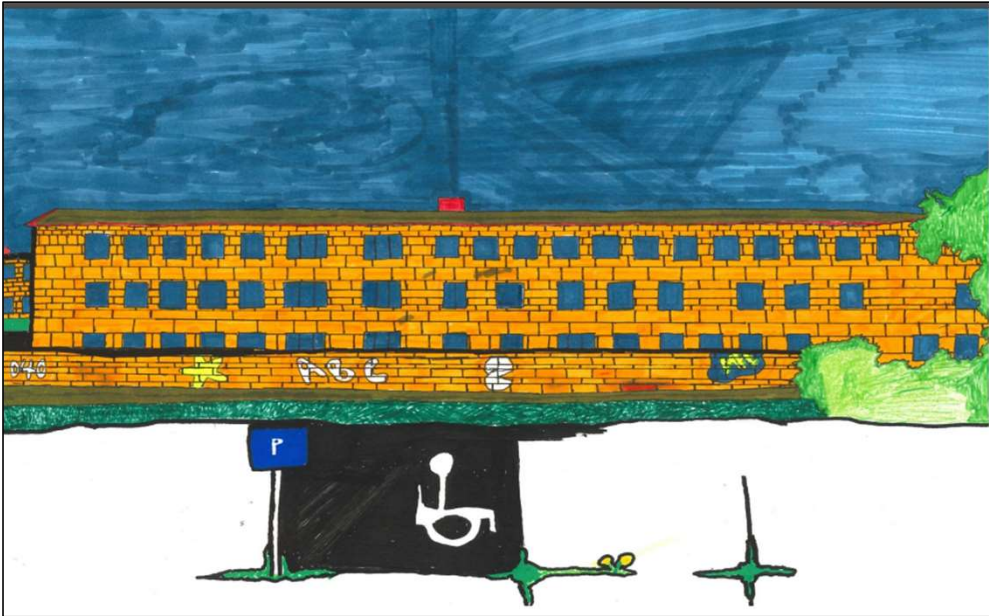
Slutlig skiss

Den brittiska trädgårdens asymmetriska stil kombinerat med stenbänkarna från den franska trädgården. Torgets mitt skulle dekoreras med ett konstverk framtaget av de två närbelägna konstnärskollektiven.

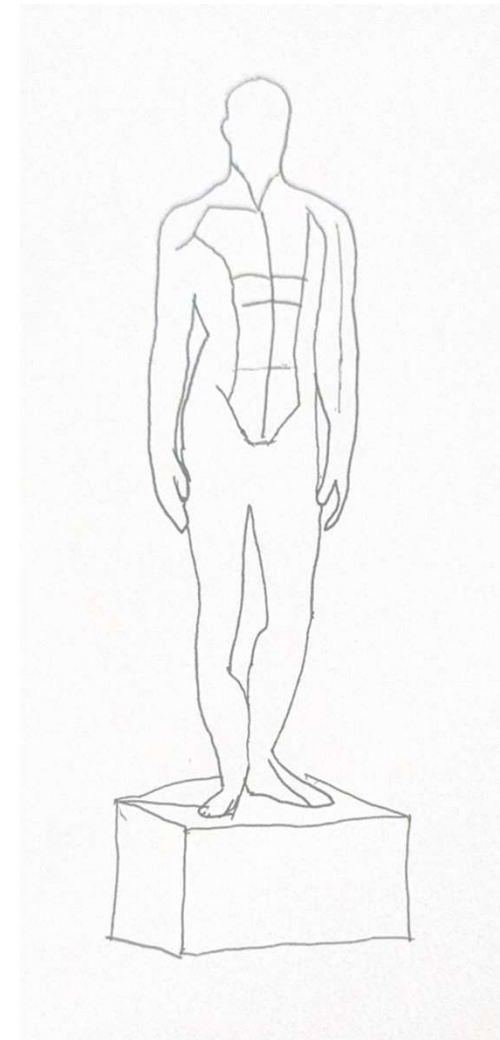
Gångvägar har anlagts genom trädallén och den närbelägna byggnaden för direktåtkomst mellan det gröna torget och de kommersiella byggnaderna. Notera gärna den tunnelpassage som kommer att uppföras i byggnaden till höger.

Områdets identitet och intention

Nuvarande nerklottrad mur framför byggnad som ska bevaras

- Minskad kriminalitet (klottring övergår till laglig graffitivägg)
- Rörelse och trygghet
- Funktionell blandning
- Belysning och siktlinjer

Ett kommande bidrag från konstnärskollektiven?

- Symbolik och lokal historia
- Interaktiv design
- Estetisk variation
- Kulturell identitet

Framtiden, samverkan och föränderliga funktioner

Vi kommer först att uppföra food courten och därefter vill vi gärna ta tillvara på de allmänna intressen som råder i form av dialogplanering och platssamverkan. Vi vill alltså att invånarna, fastighetsägare och offentliga aktörer tillsammans ska arbeta mot långsiktiga mål. Då alla uppfattar sin stad olika är vi beredda på meningsskiljaktigheter och att det kan uppstå en intressekonflikt. Med tanke på att områdets befolkning och dess behov förändras är vår strävan också att skapa platser som kan anpassas i framtiden.

Denna planering kan i slutändan förverkliga medborgarnas idéer parallellt med att resultatet blir hållbart genom att vi kompletterar och rustar upp befintlig bebyggelse, men också tänker att byggnaderna kan få nya funktioner i framtiden. Med stöd i miljöbalken vill vi främst förändra och förvalta istället för att bygga nytt.

Sammanfattningsvis vill vi främja social interaktion och samverkan, stärka attraktivitet och trivsel samt bidra med ett grönområde som följaktligen ökar livskvalitén för både miljön och människan i Katrinelund – både för de boende och för besökare.

Referenser

Carmona, M. (2021). *Public places urban spaces: the dimensions of urban design*. New York: Routledge

Nyström, J. & Tonell, L. (2012). *Planeringens grunder: en översikt*. (Tredje upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Jacobs, J. (2005). *Den amerikanska storstadens liv och förfall*. Göteborg: Daidalos.

SCB. (2024). *Sveriges framtida befolkning 2024–2070 Demografiska rapporter 2024:1*. SCB, Statistiska centralbyrån https://www.scb.se/contentassets/548afb898d0a46419ec6f01189811cc2/be0401_2024i70_br_be51br2401.pdf

Boverket. (2021) *Förutsättningar för stärkt platssamverkan*. Boverket december, 2021 https://www.boverket.se/contentassets/93a19f14611b4d7d8568abe41f499025/starkt_platssamverkan

